

УДК 349.23/24

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИЗИКІВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ТРУДОВОМУ ПРАВІ ТА ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Дарсанія Л.В.

WAYS TO IMPROVE THE LEGAL REGULATION OF RISKS IN NATIONAL LABOR LAW AND SOCIAL SECURITY LAW

Darsania L.V.

У статті виділено проблеми правового регулювання ризиків у національному трудовому праві та праві соціального забезпечення. Вказано на шляхи їх вирішення. Наведено законодавчі пропозиції по удосконаленню законодавства у вказаній сфері.

Ключові слова: *законодавство, соціальне забезпечення, трудове право, правове регулювання, ризик.*

Варто звернути увагу на безперервну зміну норм вітчизняного законодавства, проте, низка законодавчих приписів вимагає подальшого вдосконалення. Дана проблематика актуалізується з огляду на те, що чисельність профільних досліджень є незначною. Точки зору експертів щодо шляхів вирішення існуючих проблем загалом не відрізняються, і з огляду на низький рівень наукової уваги переважно ігноруються. За таких умов важливою є наукова розробка системи проблем та рекомендацій щодо їх вирішення, необхідним є суттєве поглиблення досліджень проблематики правового регулювання ризиків у національному трудовому праві та праві соціального забезпечення. Подальша оптимізація праворозуміння ризиків у соціально-трудої сфері повинна слугувати правовим орієнтиром побудови в Україні соціальної держави. Дослідження проблем даного інституту спрямоване на встановлення

прогалин правового регулювання ризиків у національному трудовому праві та праві соціального забезпечення й пошуках можливостей їх вирішення. У даному контексті важливим є надання аргументованих пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення правового регулювання в соціально-трудої сфері, що і обґрунтовує важливість даного дослідження. Виділення та вирішення проблем правового регулювання ризиків у національному трудовому праві та праві соціального забезпечення дозволить встановити найслабкіші елементи досліджуваного механізму підвищити рівень праворозуміння ризиків у соціально-трудої сфері, а також сприятиме вирішенню недосконалостей, допущених законодавцем.

Фактична відсутність комплексних досліджень, дисертацій чи статей, які стосуються теми нашого дослідження негативним чином впливають на функціонування соціально-трудої сфери.

До аналізу законодавчого регулювання у тій чи іншій мірі звертались практично усі дослідники ризиків у соціально-трудої сфері, проте проблеми правового регулювання ризиків у національному трудовому праві та праві соціального забезпечення переважно залишались поза їх увагою. Коло науковців, які в тій чи іншій мірі здійснювали дослідження таких проблем, є невеликим і серед них ми виділимо окрім вчених-правовиків, ще й дослідників-економістів, таких як: М.І. Адаменко, В.В. Березуцький, Н.П. Борецька, Г.Г. Гогіташвілі, В.Я. Гуменюк, О.І. Запорожець, Д.С. Іхно, Є.Т. Карчевські, О.Н. Кашина, В.М. Лапін, Ю.С. Лис, Г.Ю. Міщук, В.І. Надрага, О.О. Олійник, І.М. Писаревський, М.Д. Ромась, О.Д. Стешенко та інші. Разом з тим, жоден із перелічених науковців не розглядав дане питання у контексті пошуку шляхів вирішення проблем правового регулювання ризиків у національному трудовому праві та праві соціального забезпечення. Окрім того проблеми даної сфери, які переважно розглядались, та проблеми правового регулювання не є тотожними поняттями, а отже здійснення такого дослідження є вкрай необхідним.

Із проведеного аналізу вважаємо за необхідне виділити наступні проблеми правового регулювання ризиків у праві соціального забезпечення:

1) відсутність законодавчого закріплення терміну «ризик у праві соціального забезпечення»;

2) врегулювання даного питання як нормами міжнародного права, так і вітчизняного, що ускладнює встановлення його єдиного розуміння;

3) норми Конституції України не розкривають у повній мірі різноманіття соціальних ризиків, внаслідок чого у вітчизняній науці складується хибне розуміння обмеження досліджуваного

інституту виключно ризиками втрати працездатності, старості, втраті годувальника та безробіття.

Національним трудовим правом України здійснюється регулювання відносин у сфері праці, що складаються у зв'язку із безпосередньою діяльністю людей у процесі праці та виконанням роботи. Праця як процес цілеспрямованого впливу на предмети навколишнього світу лежить в основі будь-якої людської діяльності. Правове регулювання ризиків у національному трудовому праві, як і у випадку із правом соціального забезпечення, також характеризується одночасним регулюванням нормами вітчизняного права та міжнародного. Аналіз правового регулювання розпочнемо із актів законодавства України про працю:

1. Кодекс законів про працю України [1] – у сфері ризиків врегулює зокрема такі питання: встановлює поняття «підвищеного ризику для здоров'я працівників», у зв'язку із чим вони можуть претендувати на особливі умови правового регулювання праці та на обов'язковий письмовий характер трудового договору, що можна пояснити необхідністю зазначення даних особливостей у порівнянні із іншими категоріями працівників (статті 7, 24); передбачає підвищену оплату праці на роботах із підвищеним ризиком для здоров'я – на важких роботах, на роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці, на роботах з особливими природними географічними і геологічними умовами та умовами підвищеного ризику для здоров'я тощо (стаття 100); звільняє від матеріальної відповідальності працівників, які вчиняють шкоду, яка відноситься до категорії нормального виробничо-господарського ризику (130). Із цього можна зробити висновок, що у Кодексі законів про працю України правове регулювання ризиків здійснюється із огляду на специфічний характер окремих професій. Тобто, саме

поняття ризику вже є закладеним у сутність певних професій. Претендент на робоче місце, погоджуючись на такі умови праці, повинен усвідомлювати характер його трудових функцій. Водночас, прийняття таких умов передбачає отримання численних додаткових переваг компенсаційного характеру – підвищеної заробітної плати, додаткових пільг, особливе правове регулювання трудових відносин;

2. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-ХІІ [2] – аналіз норм даного нормативно-правового акту засвідчив, що у його змісті реалізовано забезпечення пріоритетності життя та здоров'я працюючих осіб, та передбачено компенсації за ризик у трудових правовідносинах: пільги працівникам за шкідливі й важкі умови праці (стаття 7), гнучкі страхові тарифи (стаття 25), штрафні санкції (стаття 43) тощо. Окрім того, звернемо увагу на добровільний характер прийняття ризиків у трудових правовідносинах. У першу чергу зазначимо, що як і встановлено нами у даній роботі, про шкідливі умови праці робітники мають бути попереджені заздалегідь, та про це має бути зазначено у трудовому договорі. Водночас, у аналізованому нормативно-правовому акті встановлено іншу сторону добровільності прийняття ризику – згідно статті 6, працівник має право відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля. На нього у такій ситуації покладено обов'язок негайно повідомити про це безпосереднього керівника або роботодавця;

3. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-ХІІ [3] є важливим у контексті нашого дослідження, оскільки у його нормах закріплено такі поняття, як: 1) ризик - можливість виникнення та вірогідні масштаби наслідків

від негативного впливу об'єктів санітарних заходів протягом певного періоду часу; 2) аналіз ризику - процес, що складається з трьох взаємозв'язаних компонентів: оцінка ризику, управління ризиком та повідомлення про ризик; 3) оцінка ризику - науково обґрунтований процес, який складається з ідентифікації та характеристики небезпеки, оцінки впливу, характеристики ризику; 4) управління ризиком - процес вибору альтернативних рішень на підставі результатів оцінки ризику та, у разі необхідності, вибору і впровадження відповідних засобів управління (контролю), включаючи регуляторні заходи; 5) повідомлення про ризик - взаємний обмін інформацією про ризик між спеціалістами з оцінки ризику, особами, що здійснюють управління ризиком, заінтересованими торговими партнерами та іншими заінтересованими сторонами. Віднесення даного нормативно-правового акту до сфери законодавства про працю у цілому є спірним, проте низка його норм стосується підгалузі трудового права – охорони праці. На підставі цього зробимо висновок, про регулювання даним нормативно-правовим актом трудових правовідносин, а отже, про здійснення ним правового регулювання у сфері національного трудового права. Із виділених нами положень зробимо висновок, що регламентація понять, пов'язаних із «ризиком» значно полегшує формування розуміння сутності ризиків у національному трудовому праві та праві соціального забезпечення;

4. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 року № 877-V [4] визначає поняття «ризик» та «прийнятий ризик» як «ймовірність виникнення негативних наслідків від провадження господарської діяльності та можливий розмір втрат від них, що вимірюється у кількісних та якісних

показниках» та «соціально, економічно, технічно і політично обґрунтований ризик, який не перевищує гранично допустимого рівня» відповідно. Визначає здійснення оцінку ризиків та доцільності як один із принципів державного нагляду (контролю). Виділяє три ступені ризику від провадження господарської діяльності - високий, середній або незначний, від яких у тому числі й залежить ступінь ризику працівників у трудових правовідносинах. Роль даного нормативно-правового акту відзначимо із аспекту встановлення відповідних дефініцій, а також класифікації суб'єктів господарювання, із якої можна вирахувати ступні ризику працівників у процесі здійснення трудових правовідносин;

5. Методика визначення ризиків Міністерства праці та соціальної політики України 04.12.2002 № 637 [5] визначає порядок проведення аналізу небезпеки та оцінки ризику об'єктів підвищеної небезпеки, встановлює методичні принципи, терміни і поняття аналізу ризику, критерії прийнятних ризиків та їх рівні тощо. Важливість даного нормативно-правового акту полягає у тому, що окрім власне закріплення фундаментальної термінології, у методичці міститься порядок проведення процедур здійснення аналізу небезпеки й оцінки ризику, визначення прийнятного ризику, оцінки прийнятності ризику та прийняття рішень щодо його зменшення. Наказом закріплено перелік об'єктів підвищеної небезпеки, порядок обліку об'єктів підвищеної небезпеки та проведення експертизи декларації безпеки тощо;

6. Наступні акти об'єднаємо в одну групу - це стандарти ДСТУ 2293-99 [6] та ДСТУ 2156-93 [7]. Роль обох державних стандартів полягає у закріпленні понять «ризик», та споріднених до нього понять, причому дефініції мають передусім «трудоий» характер. Так, першим стандартом виробничий ризик визначається як

імовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що обумовлена ступенем шкідливості та (або) небезпечності умов праці та науково-технічним станом виробництва, а другим ризик промислового підприємства - як імовірність реалізації потенційної небезпеки, що ініціюється промисловим підприємством, та (або) негативних наслідків цієї реалізації;

7. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища [8] визначає термін «професійний ризик» величиною ймовірності порушення (ушкодження) здоров'я працівника з урахуванням тяжкості наслідків внаслідок несприятливого впливу факторів виробничого середовища і трудового процесу. Санітарними нормами закріплено гігієнічну класифікація праці, класи якої у тому числі відображають ризик погіршення здоров'я працівників.

8. Закони України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV [9], «Про збір на обов'язкове соціальне страхування» від 26 червня 1997 р. № 402/97-ВР [10], «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР [11], «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 січня 1998 р. № 16/98-ВР [12], «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-IV [13], «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 р. № 2464-VI [14] тощо як нормативно-правові акти, які здійснюють правове регулювання окремих різновидів ризиків у національному трудовому праві.

Із аналізу актів вітчизняного законодавства про працю, що здійснюють правове регулювання ризиків у зазначеній сфері, ми можемо зробити висновок про те,

що правове регулювання досліджуваної сфери не є досконалим. У першу чергу варто відмітити, що законодавець у галузі законодавства про працю практично не оперує терміном «ризик». Більш характерною така термінологія є для сфери охорони праці, проте варто відзначити про розходження у її вираженні в кожному окремому випадку.

Звертаючись до міжнародного законодавства у сфері правового регулювання ризиків у національному трудовому праві, виділимо в першу чергу Директиви ЄЕС про окремі види ризиків працівників та провадження політики щодо їх запобігання. Із положень Директиви № 89/391/ЄЕС Ради щодо запровадження заходів заохочення поліпшення безпеки та охорони здоров'я працівників на виробництві [15] можна зробити висновок, що політика охорони праці повинна спрямовуватись на мінімізацію показників виробничого травматизму та професійних захворювань, і спрямовуватись у тому числі й на профілактику соціальних ризиків, аналіз ризиків, пов'язаних із роботою, у тому числі й психологічних та соціальних тощо. Окрім зазначеної Директиви, відзначимо вагоме значення для правового регулювання ризиків у національному трудовому праві наступних - Директиви ради 90/269/ЄЕС про мінімальні вимоги безпеки та гігієни до ручного переміщення вантажів, коли існує ризик, особливо, травми спини працюючих [16]; Директиви Ради 2004/37/ЄС про захист працівників від ризиків, пов'язаних з ураженням канцерогенами або мутагенами на роботі [17]; Директиви Ради 2000/54/ЄС Європейського парламенту та Ради про захист працівників від небезпек, пов'язаних з впливом біологічних агентів на виробництві [18] тощо.

Із аналізу правового регулювання ризиків у національному трудовому праві можемо виділити наступні проблеми:

1) відсутність єдиного законодавчого закріплення терміну «ризик» - фактично у кожному проаналізованому нами нормативно-правовому акті було здійснено визначення даного поняття, проте у кожному окремому випадку така дефініція;

2) перелічені нормативно-правові акти, беручи до уваги мету їх прийняття, не становлять одну єдину систему, оскільки врегульовують неоднорідні сфери суспільних відносин, що суттєво ускладнює належне праворозуміння ризиків у соціально-трудої сфері.

Таким чином, у процесі аналізу питання правового регулювання ризиків у національному трудовому праві та праві соціального забезпечення, нами виділено наступні проблеми правового регулювання ризиків у соціально-трудої сфері:

1) відсутність єдиного законодавчого закріплення терміну «ризик» - фактично у кожному проаналізованому нами нормативно-правовому акті було здійснено визначення даного поняття, проте у кожному окремому випадку така дефініція;

2) одночасне врегулювання правового регулювання ризиків у соціально-трудої сфері як нормами міжнародного права, так і вітчизняного, що ускладнює встановлення його єдиного розуміння, при чому у сфері соціальних ризиків частка норм міжнародного законодавства значно переважає кількість норм вітчизняного;

3) норми Конституції України не розкривають у повній мірі різноманіття соціальних ризиків, внаслідок чого у вітчизняній науці складується хибне розуміння обмеження досліджуваного інституту виключно ризиками втрати працездатності, старості, втраті годувальника та безробіття;

4) перелічені нормативно-правові акти, беручи до уваги мету їх прийняття, не становлять одну єдину систему, оскільки врегульовують неоднорідні сфери суспільних

відносин, що суттєво ускладнює належне праворозуміння ризиків у соціально-трудої сфері.

Вирішення даної проблеми ми вбачаємо у закріпленні єдиної дефініції поняття «ризик» у законодавчих актах держави. Вагомість зазначеного недоліку проявляється у тому, що у різних нормативно-правових актах тлумачаться різні форми терміну «ризик», такі як «прийнятий ризик», «виробничий ризик», «професійний ризик» тощо. У зв'язку із цим, найбільш доцільним варіантом вирішення даної проблеми ми вбачаємо регламентацію єдиного визначення терміну «ризик» у відповідних актах вітчизняного законодавства. Для прикладу, Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 року № 877-V [19] ризик визначається як ймовірність виникнення негативних наслідків від провадження господарської діяльності та можливий розмір втрат від них, що вимірюється у кількісних та якісних показниках. Проте, у такої дефініції є яскраво виражений галузевий підтекст, адже досліджуване поняття розкривається через формулювання «господарська діяльність», яка є об'єктом регулювання зазначеного нормативно-правового акту. Саме тому, пропонуємо в усіх подібних випадках закріплювати дефініцію єдиного зразка, а поняття на кшталт «ризик у господарській діяльності» розкривати окремо.

Наступною виділеною нами проблемою є одночасне врегулювання правового регулювання ризиків у соціально-трудої сфері як нормами міжнародного права, так і вітчизняного, що ускладнює встановлення його єдиного розуміння, при чому у сфері соціальних ризиків частка норм міжнародного законодавства значно переважає кількість норм вітчизняного. Не зважаючи на те, що згідно статті 9 Конституції України [20], чинні міжнародні

договори, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою, є частиною національного законодавства України, даний момент у досліджуваній сфері ми вважаємо проблематичним. Формулювання у різних актах міжнародного законодавства можуть суттєво відрізнятись, суперечачи при цьому формуванню єдиного праворозуміння ризиків у соціально-трудої сфері. Вирішення даної проблеми ми вбачаємо у можливому прийнятті вітчизняного Кодексу соціального забезпечення України, взявши за зразок Європейський кодекс соціального забезпечення [21]. У такому нормативно-правовому акті варто регламентувати усі соціальні ризики, які на сьогодні встановлені у законодавстві нашої держави - стан здоров'я особи, який вимагає медичної допомоги профілактичного чи лікувального характеру; безробіття; старість; виробничі травми; утримання дітей; вагітність та роди; інвалідність; смерть годувальника. Прийняття такого нормативно-правового акту, розробка норм якого буде здійснюватись із урахуванням вітчизняних реалій, спростить праворозуміння ризиків у соціально-трудої сфері та дозволить вирішити проблему переважання норм міжнародного права у регулюванні соціальної сфери.

Внесення змін до Конституції України є складною процедурою, для якої вагоме значення має відповідне рішення Верховної Ради України за умови подачі такого законопроекту Президентом України чи не менш як третиною народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України. В окремих випадках для внесення змін до Основного Закону необхідне рішення всеукраїнського референдуму [20]. Саме тому, пропозиція щодо внесення змін до Конституції України є у більшій мірі абстрактною. На сьогоднішній день стаття 46 Конституції України [20] обмежує розуміння ризиків у соціально-

трудо́вій сфері, оскільки включає до їх переліку лише повну, часткову або тимчасову втрату працездатності, втрату годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та «інші випадки, передбачені законом». Зробимо висновок про необхідність уточнення таких випадків шляхом доповнення: «Стаття 46. Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, вагітності та пологів, необхідності догляду непрацездатної особи (малолітньої дитини, дитини-інваліда, інваліда, члена сім'ї похилого віку), хвороби, інвалідності, нещасного випадку на виробництві, професійного захворювання, смерті годувальника, бідності та соціального відчуження, бездомності, банкрутства роботодавця». Як альтернативний варіант вирішення даної проблеми, можна вважати доцільним попередню сформульовану нами пропозицію, оскільки у разі прийняття Кодексу соціального забезпечення України, проблема обмеження досліджуваного інституту виключно ризиками втрати працездатності, старості, втраті годувальника та безробіття втрати свою актуальність. Дане вирішення буде корисним і для проблеми відсутності системного характеру у врегулюванні ризиків у соціально-трудо́вій сфері.

Підсумовуючи здійснене дослідження, стан наукової розробки проблем правового регулювання ризиків у національному трудовому праві та праві соціального забезпечення й шляхів їх удосконалення є вкрай низьким. Даний момент можна пояснити тим, що категорія «ризиків» у вітчизняному праві на сьогодні все ще не є окремим правовим інститутом. Правове регулювання ризиків у соціально-трудо́вій сфері здійснює низка нормативно-правових

актів, які на сьогодні не набули системного характеру та не в усіх випадках є пов'язаними між собою. Саме тому, основною проблемою даної категорії є неузгодженість відповідних правових норм, термінології, класифікацій, процедур. Найбільш доцільне вирішення даного недоліку ми вбачаємо у прийнятті єдиного нормативно-правового акту, що урегулює усю сукупність існуючих на сьогодні елементів системи трудових ризиків.

Масштаби існуючих проблем обумовлюють проблематику їх негайного вирішення, оскільки системний характер недоліків означає необхідність вчинення системи дій для їх вирішення. Тож, на сьогодні оптимізація праворозуміння ризиків у соціально-трудо́вій сфері за рахунок вирішення проблем правового регулювання вбачається масштабним комплексним процесом.

Література:

1. Кодекс законів про працю України. Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР від 17.12.1971. - 1971 р. - Додаток до N 50.
2. Про охорону праці. Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 49. - ст.668.
3. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1994. - № 27. - ст.218.
4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Закон України від 5 квітня 2007 року № 877-V // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2007. - № 29. - ст.389.
5. Про затвердження Методики визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 4 грудня 2002 року N 637 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN5355.html

6. Стандарт ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dnaop.com/html/34095/doc-ДСТУ_2293-99

7. ДСТУ 2156-93. Безпечність промислових підприємств. Терміни та визначення // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dnaop.com/html/41018/doc-ДСТУ_2156-93

8. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248 // Офіційний вісник України від 30.05.2014. - 2014 р. - № 41. - стор. 94. - стаття 1098. - код акта 72526/2014

9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. - № 46-47. - ст.403.

10. Про збір на обов'язкове соціальне страхування. Закон України від 26 червня 1997 р. № 402/97-ВР // Відомості Верховної Ради України від 25.09.1997 — 1997 р. - № 37. - стаття 238.

11. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування. Закон України від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України від 25.09.1997 — 1997 р. - № 37. - стаття 237.

12. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 14 січня 1998 р. № 16/98-ВР // Відомості Верховної Ради України від 05.06.1998 — 1998 р. - № 23. - стаття 121.

13. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-IV // Відомості Верховної Ради України від 12.12.2003 — 2003 р. - № 49. - стаття 376

14. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 8 липня 2010 р. № 2464-VI // Відомості Верховної Ради України від 21.01.2011 — 2011 р. - № 2. - № 2-3. - стор. 34. - стаття 11

15. Директива № 89/391/ЄЕС щодо запровадження заходів заохочення поліпшення безпеки та охорони здоров'я працівників на виробництві. Міжнародний документ від 12.06.1989 № 89/391/ЄЕС // [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_b23

16. Директива ради 90/269/ЄЕС про мінімальні вимоги безпеки та гігієни до ручного переміщення вантажів, коли існує ризик, особливо, травми спини працюючих. Міжнародний документ від 29.05.1990 90/269/ЄЕС // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/file/32371>

17. Директива Ради 2004/37/ЄС про захист працівників від ризиків, пов'язаних з ураженням канцерогенами або мутагенами на роботі. Міжнародний документ від 29.04.2004 2004/37/ЄС // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/file/32401>

18. Директива Ради 2000/54/ЄС Європейського парламенту та Ради про захист працівників від небезпек, пов'язаних з впливом біологічних агентів на виробництві. Міжнародний документ від 18.09.2000 2000/54/ЄС // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/file/32421>

19. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Закон України від 5 квітня 2007 року № 877-V // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007. - № 29. - ст.389.

20. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - № 30. - ст. 141.

21. Європейський кодекс соціального забезпечення. Міжнародний документ від 16.04.1964 № ETS N 48 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_329

References:

1. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 10.12.1971 № 322-VIII // Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR vid 17.12.1971. - 1971 r. - Dodatok do N 50.

2. Pro okhoronu pratsi. Zakon Ukrainy vid 14.10.1992 № 2694-XII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 1992. - № 49. - st.668.

3. Pro zabezpechennia sanitarnoho ta epidemichnoho blahopoluchchia naseleennia. Zakon Ukrainy vid 24.02.1994 № 4004-XII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 1994. - № 27. - st.218.

4. Pro osnovni zasady derzhavnoho nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti. Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2007 roku № 877-V // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 2007. - № 29. - st.389.

5. Pro zatverdzhennia Metodyky vyznachennia ryzykiv ta yikh pryiniatnykh rivniv dlia deklaruvannia bezpeky obiektiv pidvyshchenoi nebezpeky. Nakaz Ministerstva pratsi ta sotsialnoi polityky Ukrainy vid 4 hrudnia 2002 roku N 637 // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN5355.html

6. Standart DSTU 2293-99. Okhorona pratsi. Terminy ta vyznachennia osnovnykh poniat // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://dnaop.com/html/34095/doc-DSTU_2293-99

7. DSTU 2156-93. Bezpechnist promyslovykh pidpriemstv. Terminy ta vyznachennia // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://dnaop.com/html/41018/doc-DSTU_2156-93

8. Pro zatverdzhennia Derzhavnykh sanitarnykh norm ta pravyl «Hihiiienichna klasyfikatsiia pratsi za pokaznykamy shkidlyvosti ta nebezpechnosti faktoriv vyrobnychoho seredovyshcha, vazhkosti ta napruzhenosti trudovoho protsesu». Nakaz MOZ Ukrainy vid 08.04.2014 № 248 // Ofitsiinyi visnyk Ukrainy vid 30.05.2014. - 2014 r. - № 41. - stor. 94. - stattia 1098. - kod akta 72526/2014

9. Pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia. Zakon Ukrainy vid 23.09.1999 № 1105-XIV // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 1999. - № 46-47. - st.403.

10. Pro zbir na oboviazkove sotsialne strakhuvannia. Zakon Ukrainy vid 26 chervnia 1997 r. № 402/97-VR // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 25.09.1997 — 1997 r. - № 37. - stattia 238.

11. Pro zbir na oboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia. Zakon Ukrainy vid 26 chervnia 1997 r. № 400/97-VR // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 25.09.1997 — 1997 r. - № 37. - stattia 237.

12. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia. Zakon Ukrainy vid 14 sichnia 1998 r. № 16/98-VR // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 05.06.1998 — 1998 r. - № 23. - stattia 121.

13. Pro zahalnooboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia. Zakon Ukrainy vid 9 lypnia 2003 r. №

1058-IV // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 12.12.2003 — 2003 r. - № 49. - stattia 376

14. Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia. Zakon Ukrainy vid 8 lypnia 2010 r. № 2464-VI // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 21.01.2011 — 2011 r. - № 2. - № 2-3. - stor. 34. - stattia 11

15. Dyrektyva № 89/391/IeES shchodo zaprovadzhennia zakhodiv zaokhochennia polipshennia bezpeky ta okhorony zdorovia pratsivnykiv na vyrobnytstvi. Mizhnarodnyi dokument vid 12.06.1989 № 89/391/IeES // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_b23

16. Dyrektyva rady 90/269/IeES pro minimalni vymohy bezpeky ta hihiieny do ruchnoho peremishchennia vantazhiv, koly isnuie ryzyk, osoblyvo, travmy spyny pratsiuiuchykh. Mizhnarodnyi dokument vid 29.05.1990 90/269/IeES // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://old.minjust.gov.ua/file/32371>

17. Dyrektyva Rady 2004/37/IeC pro zakhyst pratsivnykiv vid ryzykiv, poviazanykh z urazhenniam kantserohenamy abo mutahenamy na roboti. Mizhnarodnyi dokument vid 29.04.2004 2004/37/IeC // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://old.minjust.gov.ua/file/32401>

18. Dyrektyva Rady 2000/54/IeS Yevropeiskoho parlamentu ta Rady pro zakhyst pratsivnykiv vid nebezpek, poviazanykh z vplyvom biolohichnykh ahentiv na vyrobnytstvi. Mizhnarodnyi dokument vid 18.09.2000 2000/54/IeS // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://old.minjust.gov.ua/file/32421>

19. Pro osnovni zasady derzhavnoho nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti. Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2007 roku № 877-V // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 2007. - № 29. - st.389.

20. Konstytutsiia Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 1996. - № 30. - st. 141.

21. Yevropeiskyi kodeks sotsialnoho zabezpechennia. Mizhnarodnyi dokument vid 16.04.1964 № ETS N 48 // [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_329

Дарсанія Л.В. Пути улучшения правового регулирования рисков в национальном трудовом праве и праве социального обеспечения. – Статья.

В статье выделены проблемы правового регулирования рисков в национальном трудовом праве и праве социального обеспечения. Указано на пути их решения. Приведены законодательные предложения по усовершенствованию законодательства в указанной сфере.

Ключевые слова: законодательство, социальное обеспечение, трудовое право, правовое регулирование, риск.

Darsania L.V. Ways to improve the legal regulation of risks in national labor law and social security law. - Article.

The article highlights the problems of legal regulation of risks in national labor law and the right of social security. The ways to solve them are indicated. Legislative proposals on the improvement of legislation in this area are presented.

Keywords: legislation, social security, labor law, legal regulation, risk.

Авторська довідка:

Дарсанія Л.В. - аспірант ХНПУ ім. Г. С. Сковороди.

Стаття надійшла до редакції 13.12.2017 р.

Рецензент: д.ю.н., професор М.І. Іншин.